

de raad van de gemeente Westerkwartier
per mail via griffie@westerkwartier.nl

Contactpersoon
Projectleider huisvesting statushouders

Kenmerk
1969200691

Zuidhorn
7 oktober 2025

Onderwerp

Kwartaalrapportage Huisvesting Statushouders 2025-3

Geachte leden van de raad,

Via deze brief ontvangt u onze derde kwartaalrapportage Huisvesting Statushouders van dit jaar. In de tweede kwartaalrapportage gingen wij uitgebreid in op de opgave voor de komende jaren en de verschillende oplossingen die wij in beeld hebben. In deze brief beschrijven we eerst onze kaders waarbinnen we de opgave verder oppakken en melden we de stand van zaken rond de taakstelling 2025. Daarna gaan we in op de uitkomsten en het vervolg van de eerste fase van de Gespreksronde met de 41 kernen - "Inwoners aan zet". We ronden deze kwartaalrapportage af met organisatorische ontwikkelingen en de actuele landelijke en politieke ontwikkelingen.

Kaders

Ons college besloot 23 juni 2025 om de huisvesting van statushouders via 3 sporen verder uit te werken.

1. De verkenning en gespreksronde met de 41 kernen;
2. Acute noodmaatregelen zoals HAR en het kopen van woningen;
3. Het verkennen en uitwerken van andere opties zoals flexwoningen, de inzet van eigen vastgoed en het gebruik van de mogelijkheden van andere gemeenten zoals locaties van de gemeenten Pekela en Opsterland.

Verder bepaalden we dat:

- Urgente maatregelen beperkte financiële consequenties kunnen hebben, en
- de communicatieve strategie consequent en zeer regelmatig wordt gefinetuned en afgestemd met de bestuurder(s).

De uitwerking van deze kaders leest u ook terug in deze kwartaalrapportage.

Taakstelling

De totale opgave voor 2025 bedraagt 103 te huisvesten statushouders. Op dit moment moeten we nog 86 statushouders huisvesten, waarvan 56 voor het eerste half jaar. Naast deze 86 statushouders zijn nog 26 statushouders via een HAR-regeling geplaatst. Van deze statushouders eindigen de contracten in de periode tussen eind februari 2026 en eind juni 2026. Ook voor deze statushouders willen we zo snel mogelijk een structurele woonoplossing vinden. Om onze statushouders een woning aan te bieden zoeken we uiteenlopende oplossingen. De verschillende opties maakten wij in onze laatste kwartaalrapportage kenbaar. De stand van zaken per optie lopen wij hierbij opnieuw langs.

HAR

Op 1 oktober 2025 liepen contracten af voor 16 statushouders die in twee hotels via een HAR-regeling werden gehuisvest. Het vinden van een nieuwe woonplek voor deze statushouders is op tijd gelukt. Het aanbod van (huur)woningen is uitermate beperkt. Om te voorkomen dat deze statushouders uit de HAR op 1 oktober 2025 op straat kwamen te staan hebben we veel tijd en energie gestoken in het vinden van een passende oplossing. 3 statushouders kregen via Wold&Waard een woning. 1 statushouder in de HAR krijgt later dit jaar een woning via Wold & Waard. De overige statushouders konden we huisvesten via de zogenaamde mandateringsregeling Pekela. Hoe deze regeling globaal werkt leest u hierna.

Mandateringsregeling Pekela

In onze vorige kwartaalbrief spraken we nog over de Regionale Doorstroomlocatie van gemeente Pekela. Inmiddels is duidelijk dat de financiering voor huisvesting van statushouders niet meer verloopt via HAR- of DSL-middelen maar via huurcontracten. Er is dus géén sprake van een DSL-locatie, maar van flexwoningen.

Aan de Hooiweg in Oude Pekela zijn per 1 oktober 2025 34 woningen beschikbaar via huurovereenkomsten voor de huisvesting van statushouders in gemeenten in de provincie Groningen.

12 van deze huurwoningen zetten wij in voor 12 statushouders via de mandateringsregeling. De geplaatste statushouders tellen mee voor onze taakstelling. Ook de nareizigers tellen mee. Dit jaar verwachten wij 16 nareizigers, volgend jaar 27. De 16 nareizigers die dit jaar aankomen tellen mee voor de taakstelling 2025. De overige 27 nareizigers die in 2026 aankomen tellen pas mee als ze in Nederland zijn aangekomen en zijn ingeschreven in de Basisregistratie Personen. Als we nog een achterstand hebben over 2025, tellen ze eerst mee voor deze achterstand. De huisvesting in Pekela is voor maximaal twee jaar. Binnen deze twee jaar moeten de statushouders op zoek naar een woning via een woningbouwcorporatie. Dat hoeft niet binnen onze gemeente te zijn. De gemeente Pekela zorgt voor de begeleiding van de statushouders, waaronder bij de inburgering en bij het vinden van een woning.

De inzet van de mandateringsregeling Pekela is een belangrijke maatregel om de operationele druk te verlagen, de HAR-plaatsen af te bouwen, en tegelijkertijd bij te dragen aan de regionale afspraken uit de Provinciale Regietafel Migratie en Integratie (PRT).

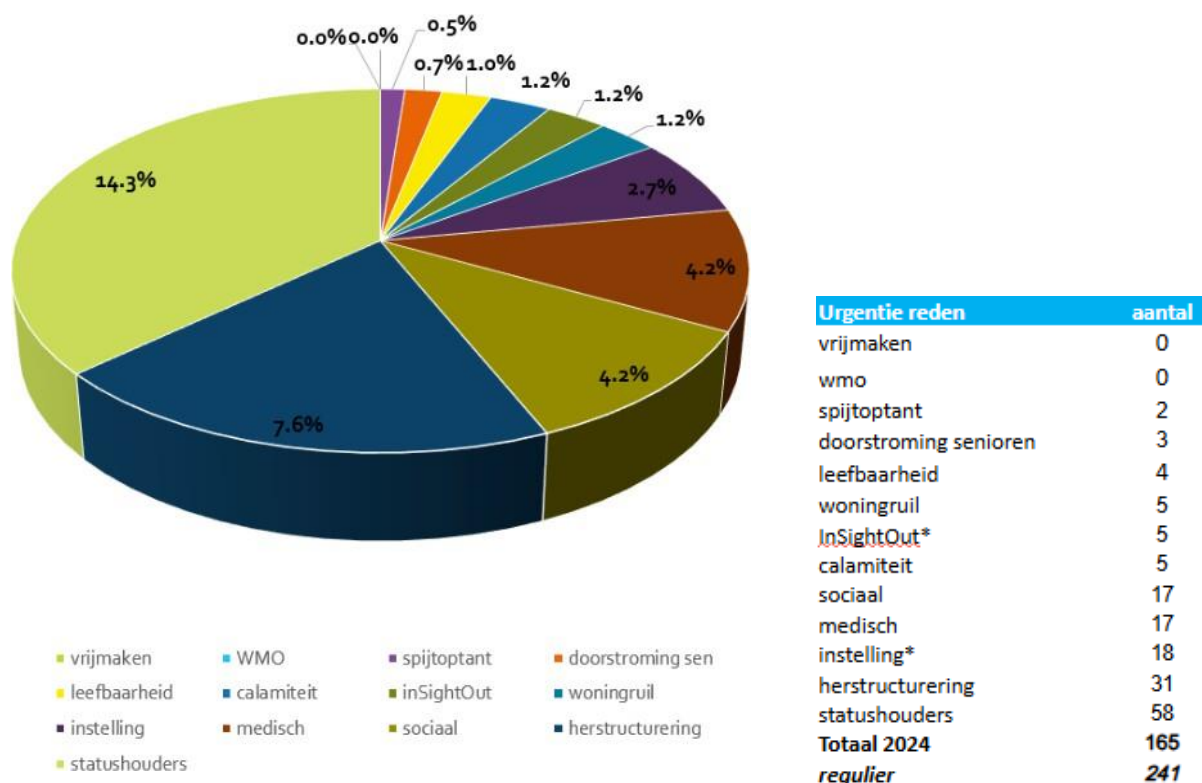
Doorstroomlocatie Opsterland

Met het oog op de regionale afspraken lag de focus eerst bij inzet van de locatie Pekela. De optie Opsterland zijn we nog aan het verkennen. De flexwoningen worden in 2026 opgeleverd en bieden voor de taakstelling 2025 nog geen deel van oplossing. De verwachting is dat er woningen beschikbaar komen, maar op dit moment is dat nog niet met zekerheid te zeggen.

Huizenaanbod Wold & Waard

Met Wold & Waard spraken we af dat Wold&Waard in 2025 30 reguliere woningen beschikbaar stelt en 10 tot 15 woningen uit de verkoopvoorraad onttrekt. Dit betekent dat Wold&Waard in ieder geval 40 tot 45 woningen beschikbaar stelt voor de doelgroep statushouders. Op 27 augustus waren 33 woningen gekoppeld en er staat nog 1 woning gereserveerd. Daarmee heeft Wold&Waard in 2025 dus tot nu toe 34 woningen beschikbaar gesteld voor statushouders. Uit grafiek 1 blijkt dat in 2024 binnen de groep woningzoekenden met urgentieredenen het aandeel woningen dat aan statushouders is toegewezen het grootst is: 14,3%. Daarbij gaat om 58 woningen op een totaal van 165.

Ook hebben we aanvullend afspraken gemaakt met Wold&Waard in het kader van de ontwikkeling van 't Roblespark Grootegast. Het stedenbouwkundig plan voor fase 3 zuid van 't Roblespark voorziet in 37 woningen, waarvan 22 sociale huurwoningen. In het dorp Grootegast zijn de afgelopen jaren geen sociale huurwoningen toegevoegd. Omdat we in dit plan daarom 10 extra sociale huurwoningen bouwen (dat is meer dan de 30% norm voor sociale huur) maakten we met Wold&Waard de afspraak dat elders in de gemeente Westerkwartier 10 extra sociale huurwoningen worden toegekend aan statushouders. Deze afspraak wordt meegenomen in de prestatie-afspraken voor 2026.

Grafiek 1: Verdeling verschillende urgentieredenen o.b.v. toewijzing 2024

Om huisvesting van statushouders, naast andere taakstellingen, zorgvuldig en verantwoord uit te voeren is uitbreiding van het aantal huurwoningen zeer noodzakelijk. Deze uitbreiding maakt onderdeel uit van het programma Wonen en de concrete uitwerking daarvan op de korte termijn gaan we dit najaar met Wold&Waard verder verkennen.

Woningen kopen

Voor het aankopen van woningen zagen we tot heden een aantal kansen. Zo hebben we onder andere locaties in het buitengebied in beeld die we kunnen verhuren en inrichten als toekomstige kleinschalige DSL-locatie. Dit vraagt om zorgvuldige voorbereiding en communicatie wat we verder moeten uitwerken.

Flexwoningen

Naast de flexwoningen in Pekela, waar we statushouders huisvesten, hebben we voor flexwoningen een aantal locaties in beeld. Daarbij gaat het om locaties binnen kernen en in het buitengebied. Ook deze moeten we verder verkennen en toetsen op prioritering.

Eigen vastgoed

De gemeente heeft ruim 154 vastgoedlocaties in bezit. We beraden ons over de vraag hoe we met deze locaties omgaan. Leegstaande en vrijkomende vastgoedlocaties bevinden zich of belanden uiteindelijk in de afstoot- of verkoopportefeuille. Locaties in deze portefeuille kunnen wij eventueel inzetten voor (tijdelijke) huisvesting van statushouders. We onderzoeken welke locaties dat kunnen zijn en aan welke locaties we prioriteit geven.

Verkenning individueel aanbod

We werken met een dashboard waarin we alle aangeboden locaties bijhouden en monitoren. In het dashboard staan op dit moment ruim 50 opties van eigenaren die een locatie of idee voor één of meer locaties hebben. De locaties in het dashboard komen via verschillende kanalen in ons vizier. We ontvangen voorstellen onder andere via ons webformulier, via email, via telefonische contacten en via baliecontacten. We spraken op basis van al deze voorstellen afgelopen zomer met veel eigenaren en bezochten diverse locaties om deze ook op feitelijke geschiktheid te beoordelen. Op basis van onze gesprekken valt een aantal opties definitief van de lijst af.

Verder hebben we alle makelaars in de gemeente benaderd. Allen gaven te kennen geen woningen beschikbaar te hebben voor het huisvesten van statushouders. Verder volgen we online-advertenties bijvoorbeeld via Marktplaats. Ook dit biedt tot nu toe geen potentieel aanbod.

We merkten door onze gesprekken dat een flink aantal mensen zich heeft verdiept in de bedragen die de overheid beschikbaar stelt en soms te hoge huurprijzen vragen.

We hebben de mensen die contact zochten zoveel mogelijk actief benaderd. Gesprekken zijn gevoerd en mensen bezocht.

Wij stellen vast dat de aanbiedingen die wij tot heden ontvangen zeer beperkt mogelijkheden bevatten voor de meest eenvoudige plaatsingsoptie: namelijk rechtstreekse verhuur. Voor nagenoeg alle adressen moeten wij al dan niet tijdelijk afwijken van het tijdelijke

omgevingsplan. Dit is arbeidsintensief door het aantal adressen dat verkend moet worden én de omgevingsvergunningprocedures die doorlopen moet worden.

Gespreksronde met de 41 kernen - "Inwoners aan zet"

We evalueerden de eerste fase (27 mei tot het zomerreces) van het participatietraject 'Inwoners aan zet' en keken vooruit op de tweede fase van het participatietraject dat in september is gestart. Hierbij informeren wij u aan wat de eerste opbrengst was en wat we meenemen in het vervolgproces.

Alle inwoners van Zuidhorn, De Wilp en Lutjegast ontvingen begin juni een huis-aan-huisbrief met de uitnodiging om deel te nemen aan gesprekken over de huisvesting van statushouders. In tabel 1 ziet u hoe de respons was op de uitnodiging.

Cijfers juni en juli 2025				
Datum	Zuidhorn	De Wilp	Lutjegast	Opmerkingen
10 juni	10			Gesprek gevoerd
11 juni	12			Gesprek gevoerd
17 juni		12		Gesprek gevoerd
19 juni		13		Gesprek gevoerd
24 juni			4	Gesprek gevoerd
26 juni			4	Gesprek gevoerd
1 juli	1			Gesprek gevoerd
3 juli		10		Gesprek gevoerd
	- 4	- 3	- 3	Afmeldingen
Totaal	23	35	8	

Verstuurde brieven	4.509
Mails en telefoontjes	11
Bezoekers website	1.284
Opgaven	76
Deelnemers	66

Tabel 1: Respons gesprekken fase 1 Inwoners aan zet

Hieronder leest u de uitkomsten en voorzichtige conclusies op basis van de eerste gesprekken:

1. Locaties

Concrete suggesties voor opvanglocaties hebben in dit traject niet tot bruikbaar resultaat geleid. Drie suggesties zijn ambtelijk opgepakt en na contact met de indiener als ongeschikt betiteld.

2. Proces

- a. De aanwezigheid van de gemeente wordt gemist. Daar staat tegenover dat deelnemers aan de gesprekken mogelijk meer vrijuit hebben gesproken dan wanneer de gemeente wel aanwezig was geweest.
- b. Deelnemers geven aan het belangrijk te vinden om zelf en rechtstreeks in gesprek te komen met de wethouder. Nadrukkelijk om de eigen zorgen en gevoelens in rechtstreeks contact met de wethouder te kunnen delen. Mensen willen niet slechts gehoord worden via formulieren of bijeenkomsten, maar écht in gesprek omdat het onderwerp hen raakt en omdat ze willen dat hun emoties en zorgen persoonlijk worden begrepen door wie beslist. Het proces in Doezum heeft het draagvlak voor

het huisvesten van statushouders niet vergroot. De uitgebreide kaders worden soms niet als helpend beschouwd.

3. Inhoud

- a. De aanwezigen vragen aandacht voor de balans tussen de woningbehoeften van de eigen inwoners (jongeren, ouderen en andere doelgroepen) en statushouders. Dit komt nog naar de raad in de vorm van urgentieverordening.
- b. Met name de kleinere dorpen en kernen worden als te klein beschouwd voor de effectieve plaatsing van statushouders in groepsverband. Het beperkte voorzieningenniveau in kleine dorpen neemt men daarbij ook mee in ogenschouw.
- c. Spreiding over de hele gemeente, en bij de grotere kernen over het hele dorp, wordt belangrijk gevonden.

4. Aanbod vrijwilligers

Er is aanbod aan vrijwilligers voor de begeleiding van statushouders. Er wordt los hiervan aandacht gevraagd voor een goede begeleiding van statushouders. Er zijn meerdere initiatieven gemeld voor kleine sociale activiteiten die de integratie van statushouders in de samenleving helpen te bevorderen. Deze inwoners wijzen we op de bestaande mogelijkheden en contactpersonen.

Wij gaan door op de ingeslagen weg met het gesprek met de 41 dorpen en kernen, en kiezen voor een vervolg in de grotere kernen. De kansen op opbrengst in kwantitatieve en kwalitatieve zin zijn daar het grootst. In september en oktober vonden er al gesprekken plaats Leek/Tolbert, Grootegast, Marum en Grijpskerk. De volgende kernen gaan we nog inplannen.

Wij zien nu geen aanleiding om de bewust gekozen vorm te veranderen om ook de inwoners van de andere dorpen en kernen de kans te geven in dezelfde setting aan een gesprek deel te nemen, in de geest van de wens van de gemeenteraad en het debat met de raad op 26 maart 2025. De gekozen methodiek gaat er vanuit dat inwoners zonder aanwezigheid van de gemeente (en de wethouder) juist vrijer en vrijmoediger spreken over dit gevoelige onderwerp. De eerste fase heeft bovendien interessante en nuttige inzichten opgeleverd. Dit alles vormt de reden om de koers nu niet te veranderen. De veel gehoorde wens om met de gemeente en de wethouder aan tafel te willen is desondanks een belangrijk signaal van inwoners om bij toekomstige communicatie- en participatietrajecten te betrekken.

Personele ontwikkelingen

Voor dit dossier ontstond afgelopen kwartaal personele druk door de uitval bij verschillende sleutelposities zoals de programmamanager en de projectleider. Na 1 juli is alles in het werk gesteld om de vrijgekomen functies te bemensen. Dat is inmiddels grotendeels gelukt. Het team is weer op sterkte en uitgebreid en volop aan de slag om voor statushouders huisvesting te realiseren.

Landelijke ontwikkelingen

Landelijke ontwikkelingen hebben invloed op de uitvoering van onze taakstelling. Hierna gaan wij in op de belangrijkste recente ontwikkelingen.

De druk op de huisvesting van statushouders blijft hoog. Voor de tweede helft van 2025 is landelijk bepaald dat gemeenten samen 13.000 statushouders moeten huisvesten. Ook de druk op AZC Ter Apel groeit weer en leidde 1 oktober 2025 tot een verzoek van de Provincie Groningen aan alle gemeenten om extra opvangplekken te realiseren.

Sinds 20 augustus 2025 geldt de nieuwe HAR+ regeling. Gemeenten ontvangen een bedrag van € 30.000 voor iedere statushouder aan wie zij *onzelfstandige* woonruimte bieden. Woningdelen, het gezamenlijk bewonen van een (sociale) huurwoning door meerdere zelfstandige personen of huishoudens waarbij zij één of meerdere voorzieningen delen, is een vorm van huisvesting in onzelfstandige woonruimte. De statushouder betaalt huur of een gebruiksvergoeding. Plaatsing in onzelfstandige woonruimte telt mee voor de taakstelling van de betreffende gemeente.

De Wet versterking regie volkshuisvesting is door de Tweede Kamer aangenomen en ligt bij de Eerste Kamer. Deze wet geeft rijk, provincie en gemeenten meer sturingsmogelijkheden bij de bouw van woningen en versnelt procedures. Dit kan op termijn bijdragen aan meer passende woningen, ook voor statushouders.

Bij de Wet versterking regie volkshuisvesting spelen grote gevoeligheden. Een belangrijk amendement verbiedt gemeenten om statushouders nog voorrang te geven bij sociale huurwoningen. De Raad van State heeft hierover op 17 september 2025 geadviseerd. Volgens de Raad is het verbod in strijd met artikel 1 van de Grondwet (gelijke behandeling) en beperkt het gemeenten sterk in hun beleidsruimte. Ook stelt de Raad dat statushouders al een achterstand hebben op de woningmarkt en dat het verbod die ongelijkheid vergroot. De Raad adviseerde daarom om het voorstel niet in te dienen in deze vorm.

Minister Keijzer erkent dat dit amendement juridisch kwetsbaar is en bereidt een aanpassing (novelle) voor. Tegelijk geeft zij aan dat zij het verbod als principe wil doorzetten, omdat statushouders volgens het kabinet "op gelijke voet" moeten concurreren met andere woningzoekenden.

Het kabinet besloot 23 september 2025 dat nareizigers met een verblijfsvergunning, van wie het familielid al in onze gemeente woont, niet meer eerst naar een opvanglocatie gaan. Zij worden direct bij onze gemeente aangemeld en, waar mogelijk, bij hun familie ondergebracht. Dit kan tot extra en snellere huisvestingsvragen leiden.

Verder heeft het demissionair kabinet aangekondigd de Spreidingswet te willen intrekken. De VNG vindt dit onwenselijk omdat de wet juist zorgt voor rust en een evenwichtige verdeling van opvangplekken. De discussie over het behoud of de afschaffing is nog gaande.

Tot slot stuurde VNG 22 september jongstleden een brief met als onderwerp: Escalatie maatschappelijke onrust en vastlopende opvangketen – rijksverantwoordelijkheid en overleg deze week. In de brief waarschuwt de VNG dat de maatschappelijke spanningen flink oplopen doordat de asiel- en opvangketen vastloopt, waardoor gemeenten belemmerd worden in hun werk, bestuurders geïntimideerd raken en lokale orde verstoord wordt. De democratische rechtsstaat komt in het geding: zowel de veiligheid van inwoners als het functioneren van de gemeentelijke politiek staat onder druk. Daarom roept de VNG het kabinet op om onmiddellijk in overleg te treden, meer verantwoordelijkheden te nemen op rijksniveau en structurele oplossingen te bieden voor opvang, doorstroom en handhaving.

Wat betekenen deze ontwikkelingen voor onze gemeente?

Positief is de HAR+ regeling (en de regeling voor doorstroomlocaties). Deze biedt op korte termijn financiële mogelijkheden en kansen om sneller aan onze taakstelling te voldoen. Tegelijk vraagt deze regeling en ook de DSL-regeling om goede afwegingen over locatiekeuze, beheer en samenwerking met partners en inwoners.

De Wet regie volkshuisvesting kan ons helpen om sneller en met meer zekerheid woningen te realiseren, ook voor statushouders. Maar het vergroot ook de druk: we moeten duidelijke keuzes maken, meer verplicht afstemmen met partners, en rekening houden met minder lokale beleidsruimte. De wet geeft namelijk meer sturing "van bovenaf" (Rijk/provincie) en legt gemeenten meer verplichtingen op in regionale samenwerking. Daardoor neemt de ruimte af om lokaal zelfstandig keuzes te maken over woningbouwprogramma's en de verdeling van woningen.

Tot slot merken wij op dat het huisvesten van statushouders, een enkel incident uitgezonderd, nooit tot problemen leidde in onze gemeente. Samen met Wold&Waard konden we de toegewezen statushouders goed opvangen en spreiden over onze gemeente. De verdubbeling van de taakstelling in 2023 zette de huisvesting van statushouders enorm onder druk. Het leidt tot maatschappelijke onrust, grote druk op onze gehele organisatie en bovenal druk bij alle mensen, statushouders inclusief, die naarstig op zoek zijn naar passende woonruimte.

De praktische uitvoerbaarheid staat door alle ontwikkelingen onder druk, dit komt ook duidelijk tot uitdrukking in de laatste brief van VNG. Om de opgaven het hoofd te bieden is politieke moed nodig en een daadkrachtige organisatie die samen met de partijen in het veld aan concrete en gedragen oplossingen werken.

Wij vertrouwen u met deze brief een update te hebben gegeven van de stand van zaken met betrekking tot de huisvesting van statushouders. Zodra wij nieuwe informatie hebben dan informeren wij u daarover.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van de gemeente Westerkwartier,

A. van der Tuuk, burgemeester
R. Kleijnen, secretaris